ECLI:LV:AT:2017:1013.SKA-1205-17.1.L

LĒMUMS

Lieta Nr. 6-7-00072-17/45
SKA-1205/2017
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
L Ē M U M S
Rīgā 2017.gada 13.oktobrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Vēsma Kakste,
tiesnese Dzintra Amerika,
tiesnese Veronika Krūmiņa,

rakstveida procesā izskatīja SIA „Palīgs" blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 18.aprīļa lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt SIA „Palīgs" pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja SIA „Palīgs" iznomā sev piederošās telpas citam komersantam, kurš, pieteicējas ieskatā, ir veicis patvaļīgu būvniecību, tostarp novietojot vienā no telpām siltummaini, kas paredzēts novietošanai ārpus telpām. Ērgļu novada būvvaldes būvinspektors pēc pieteicējas iesnieguma uzrakstīja atzinumu par pieteicējai piederošo ēku. Atzinumā nav konstatēta patvaļīga būvniecība, jo siltummaiņa uzstādīšanai nav jāizstrādā būvniecības dokumentācija. Vienlaikus norādīts, ka konstatēt to, vai un kā siltummainis ietekmē ēkas ugunsdrošību, energoefektivitāti un ekspluatāciju, var tikai attiecīgo jomu speciālisti un iestādes.
Atbildot uz pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumu, Ērgļu novada būvvalde norādīja, ka patvaļīga būvniecība ēkā nav konstatējama, un uzdeva pieteicējai veikt tās tehnisko izpēti. Savukārt Ērgļu novada pašvaldības dome šo pienākumu apstrīdēšanas procesā atcēla, papildus norādot, ka patvaļīga būvniecība ēkā nav konstatējama.

[2] Nepiekrītot iestādes lēmumiem, pieteicēja vērsās administratīvajā tiesā. Pieteicēja vēlas, lai tai uzliktais pienākums tiktu atzīts par prettiesisku un lai ēkā tiktu novērstas patvaļīgās būvniecības radītās sekas.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša lēmumu pieteikumu atteikts pieņemt. Lēmumā norādīti turpmāk minētie apsvērumi.
[3.1] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 184.panta otro daļu, lai iesniegtu pieteikumu par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku, nepieciešams konstatēt arī būtiska personas tiesību vai tiesisko interešu aizskāruma esību. Šāds aizskārums nav konstatējams, tālab pieteicēja nevar pārsūdzēt sākotnējo lēmumu par pienākuma uzlikšanu veikt ēkas tehnisko izpēti.
[3.2] Pieteicēja pēc būtības nepiekrīt būvinspektora atzinumam, ar kuru nav konstatēta patvaļīga būvniecība. Atbilstoši Augstākās tiesas paustajām atziņām (*Augstākās tiesas 2017.gada 10.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-956/2017 10.punkts*) būvinspektora atzinums ir procesuāls lēmums, kas nerada galīgas publiski tiesiskas sekas. Līdz ar to atzinuma tiesiskums nav pārbaudāms tiesā.

[4] Pieteicēja iesniedza blakus sūdzību par tiesneša lēmumu. Blakus sūdzībā norādīti apsvērumi par lietas izskatīšanu pēc būtības, kā arī turpmāk minētie argumenti.
[4.1] Būvvalde, uzdodot pieteicējai veikt ēkas tehnisko izpēti, ir pārkāpusi patvaļas aizlieguma principu. Ar citiem pieteikuma priekšmetiem pieteicēja nevar īstenot savas tiesiskās intereses. Tālab pieteicēja lūdz atzīt par prettiesisku domes lēmumu arī daļā, ar kuru atcelts tai uzliktais pienākums. Ar pienākuma uzlikšanu ir aizskartas pieteicējas īpašumtiesības.
[4.2] Būvinspektora atzinums ir nepilnīgs, pieteicēja nelūdz to atcelt. Pieteicēja vēlas, lai ēka tiktu no jauna apsekota un būvvalde pieņemtu lēmumu par patvaļīgās būvniecības seku novēršanu.

Motīvu daļa

[5] Augstākā tiesa atzīst, ka blakus sūdzība ir daļēji pamatota, bet pārsūdzētais lēmums ir atceļams un jautājums daļā izlemjams no jauna, bet daļā nododams jaunai izskatīšanai.

[6] Administratīvā procesa likuma 184.panta otrajā daļā paredzētais pieteikuma pieļaujamības kritērijs – ir radīts būtisks personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārums – pēc jēgas neattiecas uz pieteikumu par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku, bet tikai uz pieteikumu par procesuāla pārkāpuma konstatēšanu. Būtisks aizskārums kā pieteikuma pieļaujamības kritērijs likumā ietverts ar mērķi novērst situācijas, kad personas vēršas tiesā ar pieteikumiem par nebūtiskiem procesuāliem pārkāpumiem, kas faktiski nekādu nopietnu tiesību aizskārumu šīm personām nav radījuši. Minētā kritērija piemērošana abiem panta daļā norādītajiem pieteikuma priekšmetiem būtu sistēmiski neatbilstoša un nesaderīga ar administratīvā procesa tiesā būtību un

personu tiesībām pieprasīt atlīdzinājumu.

No Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmās daļas izriet, ka administratīvā akta tiesiskuma kontrole uzskatāma par vienu no administratīvā procesa tiesā pamatuzdevumiem. Vēršoties tiesā ar pieteikumu par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku, persona iebilst pret iestādes pieņemtu lēmumu, ar kuru tai pagātnē ir radītas tiesiskās sekas (pretējā gadījumā tas atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajai daļai nebūtu uzskatāms par administratīvo aktu). Šāda pieteikuma pieļaujamība nav atkarīga no tā, cik būtisku vai nebūtisku tiesību aizskārumu attiecīgais administratīvais akts personai radījis. Tāpat būtiska aizskāruma kritērija attiecināšana uz pieteikuma par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku pieļaujamību neatbilstu Administratīvā procesa likuma 92.pantā garantētajām personas tiesībām prasīt atlīdzinājumu par zaudējumiem vai kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu (*Augstākās tiesas 2017.gada 11.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1302 14.un 15.punkts (ECLI:LV:AT:2017:0911.A420235916.1.L*).

Ievērojot minēto, tiesnesis nepareizi piemērojis Administratīvā procesa likuma 184.panta otro daļu.

[7] Pieteicēja vēlas, lai tiktu atzīts par prettiesisku iestādes lēmums par pienākuma uzlikšanu pieteicējai veikt ēkas tehnisko izpēti. Augstākā tiesa nevērtēs, vai šāds lēmums ir atzīstams par administratīvo aktu, jo jebkurā gadījumā, ievērojot turpmāk minēto, pieteikums šajā daļā nav pieļaujams.

Proti, Administratīvā procesa likuma 81.panta otrās daļas 2.punkts noteic, ka augstāka iestāde ar savu lēmumu apstrīdēšanas procesā var atcelt zemākas iestādes lēmumu. Administratīvā akta atcelšana ietver arī šā administratīvā akta tiesiskuma pārbaudi (*Augstākās tiesas 2008.gada 29.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-61/2008 (A42341205) 11.punkts*). Panta piektā daļa noteic, ka apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Šādā veidā tas ir izpildāms un to var pārsūdzēt tiesā.

Pieteicējai uzliktais pienākums apstrīdēšanas procesā ir atcelts. Citiem vārdiem, iestāde jau ir atzinusi sākotnējo lēmumu par prettiesisku, un iestādes lēmums tā galīgajā noformējumā šādu pienākumu vairs neparedz. Līdz ar to pieteicēja nevar vērsties tiesā ar prasījumu par lēmuma atzīšanu par prettiesisku.

[8] Pieteicēja izteikusi prasījumu par patvaļīgās būvniecības radīto seku novēršanu.

Ievērojot, ka pieteicēja ir strīdus objekta īpašniece, tai vispārīgi ir subjektīvās tiesības prasīt šāda administratīvā akta izdošanu. Augstākās tiesas iepriekš paustās atziņas par būvinspektora atzinumu tiesisko dabu šīs tiesības neietekmē, jo iestāde pēc būvinspektora atzinuma, kurā nav konstatēta patvaļīga būvniecība, vēlāk nelems par būvniecības radīto seku novēršanu. Pieteicēja pēc būtības ir saņēmusi atteikumu, kuru tā ir apstrīdējusi iestādē. Proti, pieteicējas mērķi nav iespējams sasniegt ar būvinspektora atzinuma atcelšanu.

Saskaņā ar Būvniecības likuma 18.panta otro daļu patvaļīga būvniecība ir konstatējama gan gadījumos, kad bez iestādes ziņas ir veikti saskaņojami būvdarbi, gan gadījumos, kad būve vai tās daļa tiek ekspluatēta neatbilstoši projektētajam lietošanas veidam. Tālab vērtējot, vai pieteicējas pieteikums saturiski atbilst pieteikumam par patvaļīgās būvniecības radīto seku novēršanu, jāņem vērā visi pieteicējas paustie iebildumi (tostarp par inženierkomunikāciju un logu pārbūvi, kā arī ventilācijas un apkures iespējām) arī kontekstā ar strīdus objekta atbilstošu ekspluatāciju. Šāds vērtējums, ja pieteikuma pieļaujamības izlemšanas stadijā apstākļi secinājumu izdarīšanai nav pietiekami skaidri, tiesai jāveic, izskatot lietu pēc būtības.

[9] Izskatot prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai jālemj par nepieciešamību izdot pieteicējas vēlmei atbilstošu lēmumu. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 67.panta otrās daļas 2.punktu administratīvajā aktā norāda tā adresātu. Līdz ar to pirms iespējamās lietas ierosināšanas ir noskaidrojama pieteicējas griba saistībā ar administratīvā akta adresātu un nepieciešamības gadījumā izlemjams jautājums par trešo personu pieaicināšanu lietā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, 191.panta pirmās daļas 1.punktu, 323.panta pirmās daļas 2. un 3.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākā tiesa

nolēma:

atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 18.aprīļa lēmumu;

nodot Administratīvajai rajona tiesai jaunai izskatīšanai jautājumu par pieteikuma pieņemšanu daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru tiktu novērstas patvaļīgās būvniecības radītās sekas;

atteikt pieņemt SIA „Palīgs" pieteikumu par pieteicējai uzliktā pienākuma veikt ēkas tehnisko izpēti atzīšanu par prettiesisku, bet blakus sūdzību šajā daļā noraidīt;

atmaksāt SIA „Palīgs" samaksāto drošības naudu – 15 *euro*.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese V. Kakste

Tiesnese Dz. Amerika

Tiesnese V. Krūmiņa